21/06/2025

21 Ιουνίου 1913: Οι Έλληνες συντρίβουν τους Βούλγαρους στη Μάχη του Κιλκίς – Λαχανά

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Η Μάχη του Κιλκίς – Λαχανά ήταν ελληνοβουλγαρική ένοπλη σύγκρουση σε τρεις τομείς, κατά τη διάρκεια του Β’ Βαλκανικού Πολέμου. Η έκβασή της υπέρ των ελληνικών όπλων, άνοιξε τον δρόμο για την απελευθέρωση της Ανατολικής Μακεδονίας και σηματοδότησε την κατάρρευση των βουλγαρικών φιλοδοξιών για την κατάκτηση της Θεσσαλονίκης. Η μάχη του Καλινόβου – Κιλκίς – Λαχανά είναι περισσότερο γνωστή ως Μάχη του Κιλκίς – Λαχανά.

Κατά τον Α’ Βαλκανικό Πόλεμο, οι Βούλγαροι κατέλαβαν το Κιλκίς (Κουκούς, όπως το ονόμαζαν) στις 26 Οκτωβρίου 1912, την ημέρα που ο ελληνικός στρατός έμπαινε νικηφόρα στη Θεσσαλονίκη. Σκόπευαν να το χρησιμοποιήσουν ως

ορμητήριο των επιχειρήσεών τους στη Μακεδονία και ειδικότερα για την πραγματοποίηση του μεγάλου τους ονείρου, την κατάληψη της Θεσσαλονίκης. Το Κιλκίς κατά την περίοδο του Μακεδονικού Αγώνα ήταν άντρο κομιτατζήδων, ενώ στην πόλη είχαν απομείνει μόνο 30 ελληνικές οικογένειες.

Από την ημέρα της κατάληψή του, οι Βούλγαροι πραγματοποίησαν ένα εκτεταμένο δίκτυο οχυρωματικών έργων και δημιούργησαν μία αμυντική γραμμή που εκτεινόταν από το Καλίνοβο (σήμερα Σουτογιαννέικα Κιλκίς) μέχρι το χωριό Λαχανάς στα βόρεια του σημερινού Νομού Θεσσαλονίκης. Ειδικά τα οχυρωματικά έργα στην περιοχή του Κιλκίς είχαν ανάπτυγμα γύρω στα 10 χιλιόμετρα και βάθος έξι χιλιόμετρα.

Το ελληνικό επιτελείο, μετά τον αρχικό αιφνιδιασμό της 16ης Ιουνίου, αποφάσισε να επικεντρώσει την κύρια επιθετική του ενέργεια στη γραμμή Καλινόβου – Κιλκίς – Λαχανά. Αν κατόρθωνε να εκπορθήσει τη βουλγαρική αμυντική γραμμή, ο δρόμος προς την κοιλάδα του Στρυμώνα και τις Σέρρες ήταν ανοιχτός. Διαφορετικά διακυβευόταν η τύχη της Θεσσαλονίκης και των ελληνικών κατακτήσεων στη Μακεδονία.

Μάχη στο Λαχανά

Η ελληνική επίθεση εκδηλώθηκε το πρωί της 19ης Ιουνίου 1913, σύμφωνα με το

επιτελικό σχέδιο. Η 1η Μεραρχία με διοικητή τον αντιστράτηγο Μανουσογιαννάκη και η 6η Μεραρχία με διοικητή τον συνταγματάρχη Δελαγραμάτικα ενήργησαν επίθεση στον ορεινό τομέα του Λαχανά, οι Μεραρχίες 2η (διοικητής υποστράτηγος Καλάρης), 3η (διοικητής Υποστράτηγος Δαμιανός), 4η (υποστράτηγος Μοσχόπουλος), 5η (Συνταγματάρχης Γεννάδης) διατέθηκαν για τη βασική επιθετική ενέργεια στο Κιλκίς. Η 10η Μεραρχία υπό τον συνταγματάρχη Παρασκευόπουλο επιτέθηκε κατά των υψωμάτων του Καλίνοβου. Η ταξιαρχία του Ιππικού υπό τον συνταγματάρχη Ζαχαρακόπουλο συνέδεε τις τέσσερεις μεραρχίες του «κέντρου» με την 10η. Η συνολική δύναμη των ελληνικών δυνάμεων ανερχόταν σε 117.861 άνδρες και 176 κανόνια. Την αμυντική γραμμή των Βουλγάρων υπερασπιζόταν η 2η Στρατιά υπό τον στρατηγό Ιβανώφ, με δύναμη άνω των 40.000 ανδρών.

Οι μάχες από την πρώτη στιγμή ήταν πεισματώδεις και πολλές φορές εκ του συστάδην: σώμα με σώμα και εφ’ όπλου λόγχη. Οι ελληνικές απώλειες υπήρξαν μεγάλες. Λόγω του λοφώδους και γυμνού εδάφους της περιοχής, οι Έλληνες στρατιώτες ήταν διαρκώς εκτεθειμένοι στα εχθρικά πυρά. Μετά από σφοδρές, κατά κύματα, επιθέσεις, ο ελληνικός στρατός το βράδυ της 20ης Ιουνίου βρέθηκε σε απόσταση ολίγων εκατοντάδων μέτρων από τις πρώτες οχυρωματικές θέσεις των υπερασπιστών του Κιλκίς.

Οι Βούλγαροι είχαν δημιουργήσει ένα εκτεταμένο δίκτυο ορυγμάτων, τα οποία ήταν ενισχυμένα με πρόχειρα, αλλά καλοφτιαγμένα πυροβολεία. Ήταν βέβαιο ότι μία κατά μέτωπο επίθεση θα στοίχιζε στους επιτιθέμενους σημαντικές απώλειες και θα τους καθήλωνε για μεγάλο χρονικό διάστημα. Γι’ αυτό, το επιτελείο διέταξε την 2α Μεραρχία να εκτελέσει πλευρικό νυχτερινό αιφνιδιασμό, που ήταν απολύτως επιτυχημένος. Μόλις ξημέρωσε η 21η Ιουνίου επιτέθηκαν και οι υπόλοιπες τρεις μεραρχίες του κεντρικού τομέα. Στις 11 το πρωί οι Βούλγαροι άρχισαν να υποχωρούν σε όλο το μήκος του μετώπου με κατεύθυνση τη Δοϊράνη και τον Στρυμώνα. Ο αρχιστράτηγος Κωνσταντίνος διέταξε την 4η και 5η Μεραρχία να τους καταδιώξουν. Το ισοπεδωμένο Κιλκίς ήταν υπό ελληνικό έλεγχο.

Αμέσως σχεδόν ξέσπασε οξεία αντιπαράθεση μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας για τις εκτεταμένες καταστροφές, που προκλήθηκαν στο Κιλκίς. Η βουλγαρική πλευρά κατηγόρησε τον ελληνικό στρατό ότι πυρπόλησε την πόλη, ενώ το ελληνικό στρατηγείο υποστήριξε ότι την πόλη πυρπόλησαν οι υποχωρούσες βουλγαρικές μονάδες. Ο ανταποκριτής των *Τάιμς του Λονδίνου* Κρόφορντ Πράις θα γράψει:

> *Η πόλις του Κιλκίς εκαίετο ήδη όταν είχον εισέλθει εις αυτήν οι Έλληνες, συνεπεία του πυρός του πυροβολικού – γεγονός άξιον ιδιαιτέρας προσοχής, αφού ακολούθως υπεστηρίχθη ότι δήθεν*

επυρπολήθη υπό του νικηφόρου στρατού.

Το κατεστραμμένο Κιλκίς

Στο δεξιό της ελληνικής παρατάξεως, η 1η και η 6η Μεραρχία έδωσαν πείσμονες μάχες για να καταλάβουν τα υψώματα του Λαχανά. Η 1η Μεραρχία είχε πιο εύκολο έργο, καθώς προχώρησε χωρίς ιδιαίτερη αντίσταση. Αντίθετα, η 6η Μεραρχία αντιμετώπισε ισχυρότερη αντίσταση από τους Βούλγαρους και χρειάστηκε η εφ' όπλου λόγχη για να καταληφθούν τα στρατηγικής σημασίας υψώματα 605 και 544 το βράδυ της 19ης Ιουνίου. Την επομένη, οι δύο μεραρχίες συνέκλιναν για να αντιμετωπίσουν τον βουλγαρικό στρατό στα χαρακώματα του Λαχανά. Στις 3 το απόγευμα της 21ης Ιουνίου οι δύο μεραρχίες επιτέθηκαν κατά των βουλγαρικών θέσεων και σε μία ώρα τους κατέβαλαν, αφού οι Βούλγαροι έχοντας πληροφορηθεί την κατάρρευση του μετώπου στο Κιλκίς, άρχισαν να υποχωρούν άτακτα προς τα βορειοανατολικά. Κύριο μέλημα της ηγεσίας τους ήταν να προλάβουν να διατηρήσουν υπό την κατοχή τους τις γέφυρες του Στρυμώνα, προτού φθάσουν εκεί οι ελληνικές δυνάμεις.

Στον τομέα του Καλίνοβου, η 10η Μεραρχία είχε απέναντί της την 3η Ταξιαρχία της 3ης Μεραρχίας του Βουλγαρικού στρατού, η οποία ήταν οχυρωμένη στα δύσβατα υψώματα της περιοχής. Στις 8 το πρωί της 19ης Ιουνίου επιχείρησε επίθεση εναντίον των εχθρικών θέσεων, αλλά αποκρούστηκε. Την επομένη απόσπασμα της 10ης Μεραρχίας κατέλαβε τη Γευγελή, που είχε εγκαταλειφθεί από

τους Βουλγάρους και βρήκε άθικτη τη γέφυρα του Αξιού. Το απόγευμα της ίδιας ημέρα η ίδια μονάδα κατέλαβε τους Ευζώνους και στη συνέχεια διατάχθηκε να μεταβεί στο Κιλκίς, όπως και η υπόλοιπη μεραρχία. Όμως, η αντίσταση των Βουλγάρων συνεχιζόταν στα υψώματα του Καλίνοβου, μέχρι το απόγευμα της 21ης Ιουνίου, οπότε υποχώρησαν μετά τη διάσπαση του μετώπου στο Κιλκίς.

Μετά την επικράτηση των ελληνικών όπλων, ο Έλληνας επιτελάρχης αντιστράτηγος Βίκτωρ Δούσμανης τηλεγράφησε στον πρωθυπουργό Ελευθέριο Βενιζέλο:

> *Μετά χαράς αναγγέλλω την κατάληψιν του Κιλκίς, μετά τριήμερον σφοδρόν αγώνα. Ο εχθρός καταδιώκεται κατά πόδας. Ηθικόν στρατού μας έκτακτον.*

Η ελληνική νίκη ήταν σπουδαία, από κάθε άποψη, αλλά το κόστος σε αίμα βαρύ. Οι νεκροί και οι τραυματίες ανήλθαν σε 8.828 άνδρες. Ιδιαίτερα υψηλές ήταν και οι απώλειες σε αξιωματικούς, καθώς ηγούνταν των μονάδων τους για να εμψυχώσουν τους άνδρες τους, πολλοί από τους οποίους ήταν νεοσύλλεκτοι. Μία άλλη εξήγηση μας δίνει ο στρατηγός Στέφανος Σαράφης στα απομνημονεύματά του:

> *Οι Βούλγαροι είχαν ορίσει καλούς σκοπευτές για να χτυπούν ειδικά τους αξιωματικούς που φαίνονταν γιατί γυάλιζαν τα χρυσά γαλόνια στο καπέλο και τις επωμίδες. Ύστερα από αυτό διατάχτηκε όλοι οι βαθμοφόροι να βγάλουν τα διακριτικά τους για να μην γνωρίζονται από μακριά». Οι απώλειες από τη βουλγαρική πλευρά ήταν 6.971 άνδρες νεκροί και τραυματίες, καθώς και 2.500 αιχμάλωτοι.*

Η επόμενη πολεμική αναμέτρηση Ελλήνων και Βουλγάρων θα γίνει στις 23 Ιουνίου 1913 στη Δοϊράνη.

(Πηγή: sansimera.gr)